

TÁRCZA.

JELENTÉS

A MAGY. NEMZ. MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1908. ÉV HARMADIK NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 2685 db, vétel útján 91 db, ajándék útján 184 db, összesen 2960 db nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példány czímén beérkezett: alapszabály 236 db, egyházi körlevél 71 db, falragasz 1608 db, gyászjelentés 1569 db, hivatalos irat 258 db, műsor 509 db, perirat 6 db, színlap 2076 db, zárszámadás 593 db, vegyes 646 db, összesen 7572 db apró nyomtatvány.

Vételre fordítottott 1158-36 korona, 123 márka és 30 lira.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: Áldásy Antal, Bács-Bodrog vármegyei történelmi társulat, Balatoni Szövetség Siófok, Barlai-Szabó Titusz Lőcse, Boros Gyula, M. kir. belügyminiszterium, Bosnyák-hercegovinai országos kormány Sarajevo (8 db), Bruckner Győző Igló. Budapest székes-főváros (4 db), Dunamelléki ref. egyházkerület, Eperjesi Széchényi-kör, Erdélyi Múzeum-Egylet Kolozsvár, Érseki joglyceum igazgatósága Eger (2 db), Fejérpataky László (3 db), Finály Gábor (2 db), Fővárosi könyvtár, Fővárosi közmunkák tanácsa, Gulyás Pál (2 db), Herman Ottó, Horváth Géza, Jedlicska Pál, Kereszty István, Korsós Ferencz Kalocsa, Kováts László, Magyar Iparművészeti Társulat, M. kir. központi statisztikai hivatal, M. kir. orsz. meteorológiai és földmérési intézet, M. kir. postás távirtda vezérigazgatóság, Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága, Magyar Tudományos Akadémia (2 db), Melich János (2 db), Országos Törvénytár szerkesztősége, Pap József, Püspöki iroda

Veszprém, Reclam Philipp Leipzig (3 db), Smithsonian Institution Washington (6 db), Statistische Central-Commission Wien, Sulyovszky István Krasznahorka, Thallóczy Lajos (2 db), Tolna vármegye Múzeuma Szekszárd, Török Sándor Beregszász, Trebitser Géza (2 db), Unitárius papi hivatal Székely-Udvarhely, M. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium (73 db).

A könyvtár helyiségeiben a lefolyt évnegyedben 2432 egyén 5057 kötet nyomtatványt használt; kölcsönzés útján pedig 650 egyén 1292 kötetet.

A lefolyt évnegyedben 683 munka osztályoztatott, a melyekről összesen 836 czédula készült. Kötés alá készítettett 272 munka 384 kötetben.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe ezen idő alatt 630 csomag érkezett; ugyaninnen 1053 levél expediatott, a miből 351 reklamálás volt.

Az 1897: XLI. t.-cz. intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben megindított peres eljárásból kifolyólag kártérítés és pénzbüntetés fejében 4 esetben 41.36 korona folyt be.

II.

A *kézirattár* a lefolyt évnegyedben egyetlen darabbal gyarapodott, Horace Harttól, az oxfordi egyetemi nyomda ellenőrétől megszereztük 17 shilling 6 penceért a cambridgei Trinity college-n levő Korvin-kódex czimlapjának fényképmásolatát.

A személyzet munkásságát főleg a néhai Nagy Iván hagyatékából származó darabok feldolgozása vette igénybe ezen évnegyedben is. A nagyértékű gyűjteménynek egyik fele, melybe az irodalmi értékű levelezéseket soroztuk, feldolgoztatott, míg a genealógiai és egyéb feljegyzéseket tartalmazó iratok rendezése most folyik.

Az évnegyed folyamán 23 kutató kereste fel a kézirattárt, használván 76 kéziratot és 52 irodalmi levelet; kikölcsönözöttett 2 kézirat és 2 irodalmi levél.

III.

A *hírlapkönyvtár* a lefolyt évnegyedben köteles példányok útján 335 évfolyam 26.135 számával, ajándék útján 1 évfolyam 51 számával, vásárlás útján 2 évfolyam 605 számával, összesen 338 évfolyam 26.790 számával gyarapodott.

Vásárlás: A bécsi »Novine Szerbszke« 1815: II. fele (20 korona), az »Idők Tanuja«, »Kath. Néplap«, »Kath. Hetilap«, »Kath. Iskolai Lap« (1849) egyes számai (5 kor. 50 fill.) és folytatólag amerikai magyar hírlapok. — Ajándék Trebitser Gézától, a pesti »Ephemerides Politico-Litterariae« 1791: II. féle kötet.

Az évnegyed folyamán a könyvtárban 414 olvasó 700 hírlapnak 954 évfolyamát 1062 kötetben, házon kívül 15 olvasó 24 hírlapnak 64 évfolyamát 79 kötetben, összesen 429 olvasó 742 hírlapnak 1018 évfolyamát 1141 kötetben használta.

Czéduláztatott 215 évfolyam, közte 12 új lap. Átnézetett 337 évf. 20.173 száma.

A nyomdai kimutatással érkezett köteles példányok a gyarapodási naplóba irattak s a nyilvántartási naplóba vezettettek; a számonként beérkezett hírlapok a betürendbe osztályozva elhelyeztettek. A csomagküldeményben hiányzott hírlapszámok azonnal reklamáltattak és feljegyeztettek, de időnként a bekötés alá rendezéskor is történt reklamálás.

IV.

A *levéltár* a lefolyt évnegyedben vétel útján 351 db, ajándék útján 449 db, letét útján 151 db, összesen tehát 951 db irattal gyarapodott.

Vételre fordított 1210 korona, 1000 márka és 3·05 frank.

A törzsanyag gyarapodásából a középkori iratok csoportjára esik 17 db, az újkori iratokéra 331 db, az 1848/49-es iratok csoportjára 1 db, a gyászjelentések csoportjára 444, a nemesi iratokéra 6 db.

Ajándékaikkal Bányász Lajos, dr. Döry Ferencz, dr. Iványi Béla, Pálincás Gyula és Szabó József gyarapították a levéltár anyagát.

A családi levéltárak száma újabb levéltárral nem gyarapodott. A már letéteményezett levéltárak közül az Ágcsernyői Szerdahelyi levéltár gyarapodott 151 darab irattal.

A czimereslevelek csoportja a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1453. január 3. V. László czimereslevele Eperjes város részére. Szöveg és czimerkép egyszerű másolata. 2. 1540. márczius 7. Buda. János király czimereslevele Gávai Lukács részére. 3. 1588. május 12. Rudolf császár czimereslevele Nagy János részére. 4. 1665. szeptember 2. Bécs. I. Lipót czimereslevele Kádár másképp Kállay György részére, a czimerkerő folyamodvánnyal együtt (2 db). 5. 1763. október 10. Győr vármegye nemesi bizonyítványa Nagy István és rokonai részére.

A nevezetesebb szerzemények közül kiemelendők azok az iratok, melyek Paul Gottschalek berlini antiquártól szerezettek meg, s melyek között kiválik I. Lipót császárnak Caprara Eneaszhoz intézett 43 darab sajátkezű levele, úgy tartalmuknál fogva, mint pedig számukra nézve, a mennyiben Lipót királynak sajátkezű levelei ily nagy számban az utolsó években nem igen kerültek eladásra. Továbbá kiemelendők a Tanárky Gyula hagyatékából származó levelek, melyek között főleg a Kossuth Lajos

amerikai körútjáról szóló, nagyrészt bizalmas természetű levelek rendkívül érdekesek. Végül kiemelendő még János királynak 1540. évi czímereslevele, melylyel együtt a levéltár János királytól immár 3 czímereslevelet bír.

A lefolyt évnegyedben 18 kutató 2087 db iratot használt. Kikölcsezőnötetett 4 tértívenyen 172 db iratot.

A negyedévi gyarapodás, kivéve a Tanárky hagyatékból származó leveleket, feldolgoztatott. Befejeztetett a Nagy Iván-féle gyűjtemény feldolgozása és e gyűjtemény a végleges növedéknaplóba be is vezetett. A gyűjtemény 1 db XIII. századi, 25 db XIV. századi, 32 db XV. századi, 10 db XVI. századi mohácsi vész előtti, 78 db XVI. századi mohácsi vész utáni, 361 db XVII., 657 db XVIII., 1064 db XIX. századi iratot, 66 db elenchust és iratjegyzéket, 138 db genealogiát, 73 db gyászjelentést, 4 db rajzot, 37 db nemesi iratot és 92 db töredéket, levált pecsétet stb., összesen tehát 2638 db iratot tartalmaz. Folytatott az elmúlt negyedévben a Sólyom-Fekete gyűjtemény rendezése.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA AZ 1907. ÉVBEN.

A könyvtári munkálatok, t. i. a könyvek köttetése, lajstromozása, czédula-katalogus készítése, ez évben is a rendes mederben folytak. A könyvtárnokság a könyvtár gyarapításában figyelemmel volt arra, hogy az 1906-ban kiadott folyóiratok és gyűjteményes munkák jegyzéke alapján a meglévő folyóiratok és társulatok kiadványai kiegészíttessenek. Több értékes gyűjteményes művet sikerült teljessé tenni. E hiányok kiegészítésére jövőre is különös gondot fordítunk. Lehetővé teszi ezt a könyvtár dotációjának emelése, annál is inkább, mert a könyvkötői munkákért járó teher ez évben törlesztett. A könyvtár ez évben is jelentékenyen növekedett vásárlás, köteles példányok és ajándékozás útján. Az ajándékok közül különösen kiemelendő a Reiner-könyvgyűjtemény. A Reiner-család ugyanis az elhunyt dr. Reiner Zsigmond miniszterelnökségi titkár könyvtárát a Magyar Tudományos Akadémiának felajánlotta. A könyvtárnokság e gyűjteményből mintegy 1000 kötetet választott ki, s azokat az elhunytnak könyvszekrényeiben külön helyezte el.

A könyvtár rendezéséről a következő adatok tanuskodnak. A rendezett tudományszakok száma 54; ezek 75.623 munkát foglalnak magukban, és pedig:

Bibliographia 1307, Encyklopaedia 156, Philosophia 1711, Mythologia 123, Theologia 4870, Paedagogia 2471, Széptudomány 991, Anthropologia 572, Jogtudomány 1384, Magyar Jogtudomány 1965, Politika 3049, Magyar Politika 2982, Magyar országgyűlés 95, Történelem 6487, Magyar Történelem 3514, Életírás 3324, Földrajz 1122, Magyar Földrajz 609, Térképek 935, Utazás 1385, Statisztika 814, Schematismus 288, Hadtudomány 1055, Régészet 1526, Éremtan 243, Matematika 1261, Természettudomány 252, Természetan 1047, Vegy-